

דף יד. ארבעה כללות

סיכום וסידור

חצר השותפין - מחלוקת רב חסדא ור' אלעזר: להבנה הבסיסית (יג): זו מחלוקת רחבה. מסקנת רבינא (יד). מציבה שתי אפשרויות: אין מחלוקת, או שהיא מוגדרת לפי מוסים.

ר' אלעזר	פטרות	שותפים בה לכל	רבינא: לא פליגי	ואת"ל פליגי - במיוחדת לפירות ולא לשוורים
רב חסדא	חייבות	חצר המיוחדת לפירות ולא לשוורים	קרין בה "בשדה אחר" (בקושיית ר' זירא)	
ר' אלעזר	פטרות	שותפים בה לכל	לא קרין בה "בשדה אחר" (כתירוץ אביי)	

ארבע כללות היה רבי שמעון בן אלעזר אומר בנוקין:

המתבאר בסוגיה	הדין בברייתא	
בקרן נזק שלם, כר' טרפון	חייב בכל	(1) רשות לניזק ולא למזיק
	פטור מן הכל (תורן ברשותי מאי בעי?)	(2) רשות למזיק ולא לניזק
ר' אלעזר מוכיח מכאן כדבריו; וכשהם שותפים לכל	פטור על שן ורגל, חייב על קרן כדינה	(3) רשות לזה ולזה, כגון חצר-שותפים ובקעה
בפשוטו יש לפטור שן ורגל, שאינה "שדה אחר" (=דניזק) ² ; ולכן צ"ל שכאן 'לא לזה ולא לזה' = אלא של אחד מהם = חצר הניזק; ולכן חייב ולפי"ז אינו כר"ט בקרן תמה, ולעיל מקרה 1 סתמא כר"ט! שמואל: אכן, תברא. רבינא-רבא: כולה ר"ט, וכאן מדובר שהיא דניזק לפירות ושותפים בה לשוורים, דלגבי קרן זו חצר שותפים ³ ; והם 3 כללות ב-4 מקומות ⁴	חייב בכל נזק כדינו	(4) אין רשות לא לזה ולא לזה, כגון חצר שאינה שלהם

[ט"ז באייר התשע"ו / ב' בכסלו התשפ"ד]

¹ לעומת ברייתא דרב יוסף, המחייבת, שהיא בחצר המשותפת להם לפירות אך לא לשוורים, שלגבי שן זו חצר הניזק, שהשור נכנס שלא ברשות (גמ').

² לבבלי פשוט שאין שייך לקרוא "בשדה אחר" לשדה של אדם וְ לַחלוטין. אך בירושלמי (א, ב) זו מחלוקת תנאים (ומתבאר: "ומאן דמר אפילו חצר שאינה לשניהן חייבת - דכתיב 'ועבר בשדה אחר' מכל מקום"), ונזכרה ברא"ש (סי' יז, וכתב שבפירושו ביאר מחלוקת הבבלי והירושלמי בזה. וחבל על דאבדין). נואח"כ, בירושלמי שם, מופיעה ברייתא דידן, אך הגרסה בבבא זו ("והכל מודין..."): "כגון בקעה, רשות הרבים וכיוצא בה" והדין שם: פטור על שן ורגל וחייב על קרן כדינה (פני משה: חסרה בבא רביעית, ומה שמופיע במקומה זו דעה חולקת; ע"ש). [ובירושלמי להלן ה, ב-ג (צוין ביפה עינים כאן) סותם הירושלמי לפטור בחצר של אדם וְ ואפילו מקרן].

³ אך רבנו תם גרס: לא לזה ולא לזה לשוורים (וא"כ הוא כרה"ר לגבי שוורים), שאם כגרסתנו שלשניהם מותר להכניס שוורים הרי זו כרה"ר לגבי שן (תוס' ד"ה לא לזה). ובנמוקי יוסף (ה: בדפי רי"ף) ביאר לגרסתנו: "ובעוד שפירותיו בתוכה אין הלה רשאי לתת בה פירות ולא שוורים; והדעת מכרעת כן, שלא יאכלו שוורים של זה פירותיו של חברו. והשתא אתי שפיר טפי, דלגבי שן הוויא חצר הניזק".

⁴ רשות הניזק (חייב), רשות המזיק (פטור), חצר השותפים (פטור משן ורגל וחייב בקרן), וחצר-שותפים-לפירות (מורכב משני דינים: לשן ורגל כחצר הניזק, לקרן כחצר שותפים). רש"י.